

Samband mellan ätstörningar, fetma och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Elisabet Wentz

Professor i psykiatri med inriktning mot ätstörningar,

Göteborgs universitet

Förekomst av ADHD hos barn och ungdomar med ätstörning

187 patienter med ätstörning (12-17 år):

- Hetsättningsstörning: 32% hade ADHD
- Bulimia nervosa: 19% hade ADHD
- Anorexia nervosa: 9% hade ADHD (Ruiz-Ramos et al., 2021)

ADHD i barndomen riskfaktor för att utveckla ätstörning

Risk för hetsättningsstörning och bulimia nervosa:

- Äter inte regelbundet; hoppar över måltider och hetsäter sedan på kvällen pga uttalad hunger
- Impulsivitet ökar risken för kontrollförlust vid matintag

Risk för anorexia nervosa:

- Glömmer att äta; nedsatt uppmärksamhet avseende hungerkänslor
- Överaktivitet ökar risk för låg vikt
- Centralstimulantiabehandling vid ADHD ökar risk för låg vikt

3.6 ggr ökad risk bland barn och ungdomar med ADHD att utveckla ätstörning (Nazar et al., 2016)

Definition och prevalens av Loss Of Control eating (LOC)

- Upplevelse av kontrollförlust över vad eller hur mycket man äter oberoende av mängden mat som konsumeras (Tanofsky-Kraff et al., 2008)
- 9.5% av ungdomar i normalbefolkningen uppvisar LOC (flickor: 13%; pojkar: 4%) (Schlüter et al., 2016)
- Bland barn med övervikt och fetma 31.2% med LOC (He et al., 2017)

Samband mellan ADHD och LOC hos barn

LOC är troligtvis den vanligaste ätstörningen hos barn med ADHD – i en undersökning var denna ätstörning 12 gånger så vanlig bland barn med ADHD jämfört med barn utan ADHD. Både LOC och ADHD var vanligast bland de barn som var överviktiga/hade obesitas (Reinblatt et al., 2015)

2 av 3 vuxna personer med hetsättningsstörning kommer på sikt att utveckla obesitas (Fichter et al., 2008)

Obesitas hos barn och samband med ADHD

- Barnfetma: 7% av svenska barn i 6-9 års åldern och 3.4% i 11-15 års åldern led av barnfetma 2021/2022 (15 år: 4.5% pojkar; 2% flickor) (“Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022”, Folkhälsomyndigheten)
- Meta-analys: En 40% ökad risk för obesitas hos barn med ADHD jämfört med barn utan ADHD (Cortese et al., 2016)

Studie på viktutveckling hos barn med ADHD som får centralstimulantia (Fast et al., 2021)

- 181 barn med ADHD mellan 6 och 17 år sattes in på centralstimulantia.
- 44 hade övervikt eller obesitas.
- Efter 1 års behandling med centralstimulantia hade 43% av barnen med övervikt/obesitas fått en normal vikt.

Neuropsykiatriska tillstånd och ätstörningar hos 76 barn med obesitas

Typ av neuropsykiatriska tillstånd	%
ADHD	18.4
Autism	13.2
ADHD, autism eller både och	21.1
Fin- och/eller grovmotoriska problem (Developmental coordination disorder; DCD)	25.3
Någon form av neuropsykiatriskt tillstånd	31.6
Har förälder/föräldrar som är screenpositiva för vuxen-ADHD	18.4

Ätstörning förekom hos 8 individer; 4 hade hetsättningsstörning (3 flickor, 1 pojke) och 4 hade andra specificerade ätstörningar eller födorelaterade syndrom, hetsättningsstörning (2 flickor, 2 pojkar).

Wentz, Björk & Dahlgren, 2017

Take home message

- Sjukvårdspersonal som arbetar med barn och ungdomar med ätstörningar måste vara medvetna om hur pass vanligt det är med en bakomliggande neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och väga in det i bemötandet och behandlingen.
- Sjukvårdspersonal som arbetar med barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar måste vara medvetna om den ökade risken för dessa barn att utveckla en ätstörning.
- Sjukvårdspersonal som arbetar med patienter med barnfetma måste vara medvetna om hur pass vanligt det är med bakomliggande ätstörning och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
- Om det föreligger en bakomliggande ADHD vid bulimia nervosa/hetsättningsstörning eller obesitas kan centralstimulantiabehandling av ADHD underlätta behandlingen av ätstörningen/obesitas.